

**УПРАВЛІННЯ ЛОГІСТИЧНИМИ СИСТЕМАМИ ПІДПРИЄМСТВ
НА ОСНОВІ ABC ТА XYZ-АНАЛІЗУ**

Разумова К.М.,

д.е.н., проф., завідувач кафедри організації авіаційних робіт та послуг
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

Кириленко О.М.,

д.е.н., проф., завідувач кафедри менеджменту зовнішньоекономічної діяльності підприємств,

Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

Наумов О.Б.,

д.е.н., проф., професор кафедри менеджменту зовнішньоекономічної діяльності підприємств,

Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

Сучасна діяльність суб'єкта господарювання пов'язана з витратами матеріальних, трудових та інших ресурсів, цінність котрих визначає ринок.

Доведено, що в процесі управління промисловим підприємством основним об'єктом уваги є процес аналізу та контролю витрат основної та логістичної діяльності в цілому та окремо за видами, цілями та термінами виконання. Витрати являються грошовим вираженням чинників, які потрібні для успішного здійснення підприємством своєї закупівельної, збутової та транспортно-логістичної діяльності на основі ефективної системи управління собівартістю. В цьому контексті, це певна багатоступінчата система, де об'єктом управління виступають витрати, а суб'єктом - керуюча система (керівники і менеджери підприємств та виробничих цехів). Вона відіграє ключову роль в формуванні та втіленні стратегії подальшого функціонування підприємства в ринкових умовах, тобто обґрунтуванні ефективних управлінських рішень під впливом факторів зовнішнього середовища (Kyrylenko, Novak, Razumova, Bilan, Mostenska, & Kovtun, 2021).

Обґрунтовано, що в умовах обмеженості ресурсів і швидкого досягнення запланованих цілей, виникає об'єктивна необхідність постійного порівняння здійснених витрат та отриманих результатів діяльності. Зазначена проблема зростає в умовах інфляційних процесів та збереження тенденцій негативного впливу світової пандемії, коли дані про понесені витрати слід постійно порівнювати з потенційними майбутніми витратами, які досить суттєво залежать від впливу факторів зовнішнього середовища (Kyrylenko, Razumova, Novak, & Guryna, 2020). Тому можливість нейтралізації або передбачення впливу багатьох негативних внутрішніх та зовнішніх чинників з'являється завдяки, насамперед, раціонально організованому обліку витрат на виробництво та застосуванню ефективних логістичних систем управління матеріальними запасами та ресурсами промислового підприємства в цілому, з використанням сучасних методів дослідження (Сток, & Ламберт, 2005).

Науково обґрунтовано, що використання поєданого ABC і XYZ -аналізів дозволить підвищити ефективність системи управління товарними ресурсами підприємства; підвищити частку високоприбуткової продукції без порушення принципів асортиментної політики; виявити ключову товарну продукцію та причини, що впливають на її кількість, що зберігається на складі.

Саме тому застосування підходу ABC та XYZ-аналізу може стати одним

із методів ефективної організації роботи транспортно-складського господарства на бюджетоутворюючому промисловому підприємстві та пов'язаних із ним логістичних процесів (зокрема, закупівельної та збутової логістики), оскільки має на меті упорядкування товарно-матеріальних ресурсів, відповідно до визначених параметрів для підвищення точності планування, організації, контролінгу, а також регулювання обсягів та потенційного зменшення логістичних витрат.

Зроблено акценти, що АВС-аналіз полягає у виявленні та оцінюванні кількісних значень небагатьох величин, частка яких у загальній сукупності вартісних показників найбільша, здійснюється з метою селективного добору найцінніших для підприємства постачальників і клієнтів, найважливіших видів сировини та матеріалів, найбільш вагомих елементів витрат, найрентабельнішої продукції, найефективніших напрямків капіталовкладень. Кінцевою метою, при цьому, є концентрування уваги на пріоритетних напрямках зниження собівартості продукції, а також визначення реальних шляхів підвищення обсягів реалізації. При використанні методу АВС розподілу здійснюється класифікація окремих її видів:

- 1) А-витрати — види витрат, на які припадає понад 20% витрат у загальній структурі закупок;
- 2) В-витрати — види витрат, відповідна частка яких перевищує 5-20%;
- 3) С-витрати - інші, незначні за внеском у собівартість види витрат (Курганов, 2016).

Доведено, що найбільші резерви зниження витрат за елементом «сировина» виявляються під час аналізу А-витрат (Окландер, 2008).

Зазначені заходи для розкриття таких резервів. Ними, на думку авторів, доцільно вважати: обчислення норм витрат за методом нуль-базис бюджетування; добір більш економних технологій; переговори з постачальниками щодо зниження закупівельних цін; пошук альтернативних постачальників; посилений контроль за збереженням сировини, тощо.

З метою зниження та оптимізації витрат на практиці, зазвичай, АВС-аналіз з'єднують з іншим методом контролінгу — XYZ-аналізом, який використовується з метою нормування оборотних коштів, для зниження рівня витрат. Під час XYZ - аналізу проводиться групування витрат, залежно від рівномірності їх виникнення:

- 1) Х-витрати — витрати, що рівномірно виникли в процесі виробництва без істотних коливань;
- 2) У-витрати — виникають з відчутними коливаннями, залежними, наприклад, від виробничого циклу чи сезонності виробництва;
- 3) Z-витрати — виникають нерегулярно.

Потреба в Х-витратах потребує найвищої, в У- витратах - середньої точності прогнозування й нормування. Потребу в Z-витратах спрогнозувати дуже важко.

Проведені дослідження дозволяють зробити висновок щодо оптимізації

розміру: X-витрати повинні бути мінімальними; Y - високими в певні періоди; Z - постійні витрати створювати недоцільно. Основною метою ABC (XYZ) - аналізу є знаходження резервів зменшення витрат за всіма центрами витрат, оптимізація портфеля продукції, яку виробляє та реалізує підприємство, а також максимізація обсягів реалізації продукції.

Список використаних джерел:

1. Курганов, В.М. (2016). *Логістика. Транспорт и склад в цепи поставок товаров*: монографія. Москва: Книжный мир.
2. Окландер, М.А. (2008). *Логістика*: Центр учбової літератури.
3. Сток, Д.Р. & Ламберт, Д.М. (2005). *Стратегическое управление логистикой*: № 4.
4. Kyrylenko, O., Novak, V., Razumova, K., Bilan, Ed., Mostenska, T. & Kovtun, O. (2021). *Corporation strategy planning and implementation in conditions of growing changes of the external environment. Corporate social responsibility: challenges and opportunities*. Monograph. Poland, Szczecin: Scientific Publishing House (SPH), Centre of Sociological Research.
5. Kyrylenko, O., Razumova, K., Novak, V., & Guryna, A. (2020) Strategic analysis as a tool for the formation and implementation of air company development strategy. *Зб. наук. пр. ДВНЗ «Університет банківської справи» «Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики»*. Харків: ХННІ, №4.

ПОЛІТИКА ДЕКАРБОНІЗАЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА В НІЙ

Романко О.П.,

д.е.н., доцент кафедри теорії економіки та управління ІФНТУНГ,
м. Івано-Франківськ, Україна

Енергетична політика Європейського Союзу знаходиться в процесі пошуку всіх можливих шляхів для скорочення споживання викопних палив та збільшення обсягів виробництва енергії з відновлюваних джерел. Наразі Європейська Комісія розглядає можливі сценарії розвитку енергетики на період до 2050 року. Євросоюз має зобов'язання, прийняте урядами країн-членів, по зниженню емісії парникових газів у 2050 році на 80-95% що і є суттю політики декарбонізації.

З метою підтвердження пріоритетності та готовності дотримуватися проєвропейського курсу Україна в 2020 році представила свій внесок до Паризької угоди (Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України). Цей документ є дискусій через нашу домовленість досягнути 60% скорочення шкідливих викидів парникових газів впродовж 15 років у відповідність до 1990 року. Однак, цей рік не є валідним для порівняння у 604